

TEMAT NR 29: POLSKI PAŹDZIERNIK

1. PRL PO ŚMIERCI STALINA.

Śmierć Józefa Stalina nie wpłynęła początkowo na zmianę sytuacji w Polsce. Utrzymani podstawowe założenia stalinizmu. Stopniowo jednak system ulegał powolnym przemianom. Zgodnie z zaleceniami Moskwy zaczęto odchodzić od rządów jednostki na rzecz władzy kolegialnej, czyli sprawowanej przez grupę osób. Dlatego Bolesław Bierut zrezygnował z urzędu premiera, który objął Józef Cyrankiewicz. Zmieniono także założenia planu sześcioletniego i większe środki finansowe przeznaczono na rozwój przemysłu lekkiego, produkującego na potrzeby ludności. Osłabieniu uległ również terror, a od władzy odsunięto osoby najbardziej zaangażowane w stalinowskie represje. Niektóre z nich nawet skazano za stosowanie w czasie śledztw tortur. Zmieniono też nazwę Ministerstwa Bezpieczeństwa Publicznego na **Ministerstwo Spraw Wewnętrznych (MSW)**.

Polacy jednak nadal patrzyli nieufnie na sprawujących władzę w kraju z nadania Moskwy komunistów. Niezadowolenie budziły także represje wobec Kościoła oraz obecność w polskiej armii sowieckich doradców.

Dodatkowo spory wewnątrz partii sprzyjały krytyce stalinizmu. W 1955 roku w czasopiśmie „Nowa Kultura” opublikowano wiersz dotychczasowego zwolennika systemu **Adama Ważyka** pod tytułem *Poemat dla dorosłych*. Zamiast zachwyty komunizmem w duchu socrealizmu utwór bardzo krytycznie opisywał złą sytuację robotników w Nowej Hucie. Wiersz ten, upominający się o prawdę i krytykujący system stalinowski, wywołał duże poruszenie. Podobne wypowiedzi zaczęły się ukazywać na łamach studenckiego pisma „**Po prostu**”, które otwarcie żądało reform w kraju. Władze zezwalały na publikację takich artykułów, co skutecznie pozwalało przełamać barierę strachu. Zaczęto domagać się szerszych zmian, m.in. uwolnienia więźniów politycznych oraz rehabilitacji niesłusznie skazanych, w tym żołnierzy Armii Krajowej.

2. SPORY WEWNĘTRZNE W PZPR.

Tempo zmian wzrosło po wygłoszeniu przez Nikitę Chruszczowa referatu krytykującego stalinizm podczas zjazdu KPZS w lutym 1956 roku. Gdy miesiąc później podczas pobytu w Moskwie zmarł Bierut, rozpoczął się okres zmian. Stanowisko I sekretarza KC PZPR objął **Edward Ochab**, ale jego rządy uznawano za przejściowe. W tym czasie w PZPR ujawniły się wewnętrzne podziały. Pierwsza z frakcji, skupiająca młodych działaczy nazywanych **puławianami** (od miejsca spotkań przy ul. Puławskiej w Warszawie), opowiadała się za utrzymaniem systemu socjalistycznego, ale domagała się reform. Drugą frakcję nazywano

natolińczykami (od Natolina, gdzie znajdował się pałacyk Rady Ministrów). Jej zwolennicy uważali, że głębsze reformy mogą zaszkodzić komunizmowi i opowiadali się za kontynuacją dotychczasowej polityki. Winę za złą sytuację w kraju chcieli zrzucić na kilku przywódców PZPR pochodzenia żydowskiego. Ostatecznie przewagę zyskali puławianie, którzy przedstawili członkom PZPR referat Chruszczowa i oskarżyli swoich przeciwników o stalinizm.

Pod naciskiem puławian kontynuowano proces informowania społeczeństwa o zbrodniach stalinowskich, odsuwano od władzy osoby kojarzone z rządami Bieruta, ogłoszono również amnestię dla więźniów politycznych i rozpoczęto procesy rehabilitacyjne. Znacznie złagodzona cenzura pozwoliła na zwiększenie się swobody obyczajowej wśród młodzieży. Rosło zainteresowanie modą, filmem i muzyką z Zachodu. W studenckich klubach pojawił się np. zakazany do tej pory jazz.

3. POZNAŃSKI CZERWIEC.

Nastawiona na zbrojenia polityka gospodarcza czasów stalinowskich wzbudzała niezadowolenie w kraju. Zmiany w planie sześcioletnim nie przyniosły oczekiwanych efektów i płace realne wzrosły jedynie o 13% zamiast obiecanych 50-60%. Wieloletnie wyrzeczenia, do których nawoływała partia, nie spowodowały znaczącej poprawy sytuacji materialnej Polaków.

Spółeczeństwo czuło się oszukane, co doprowadziło do wystąpień robotników. W Poznaniu robotnicy z **Zakładów Przemysłu Metalowego im. Hipolita Cegielskiego** (wówczas nosiły imię Józefa Stalina) domagali się m.in. zwrotu nieprawnie pobieranego podatku od wynagrodzeń najlepiej zarabiających pracowników, zmiany systemu płac i organizacji pracy. Władze jednak wycofały się z przyjętych porozumień. Z tego powodu **28 czerwca 1956 roku** w Poznaniu doszło do strajku generalnego i masowych demonstracji. W ulicznym proteście udział wzięło ok. 100 tys. osób z różnych zakładów pracy. Termin wystąpień został celowo powiązany z odbywającymi się w tym czasie w mieście **Międzynarodowymi Targami Poznańskimi**, na które przybyło wielu gości z zagranicy. Początkowo demonstracja przebiegała w spokojnej atmosferze. Brak reakcji władz na żądania robotników doprowadził jednak do radykalizacji tłumu. Do haseł domagających się poprawy warunków ekonomicznych doszły także o potrzebie swobód politycznych i religijnych. Gdy pojawiła się plotka o aresztowaniu delegacji robotniczej, demonstranci zaatakowali kilka budynków, m.in. Komitet Wojewódzki PZPR. Protestujący podjęli również atak na więzienie, aby uwolnić rzekomo aresztowanych robotników. Po wtargnięciu do budynku zdobyto broń. Później

zaatakowano też gmach Wojewódzkiego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego, gdzie padły pierwsze strzały.

Strajk pracowników zakładów przemysłowych i ich postulaty stały w sprzeczności z propagandą. Według komunistów to właśnie prostym ludziom miało żyć się najlepiej w kraju rządzonym przez chłopów i robotników. Władze zareagowały na wystąpienia w brutalny sposób, wysyłając przeciwko demonstrantom jednostki pancerne ściągnięte z innych części kraju. Żołnierzom mówiono, że w Poznaniu wybuchło niemieckie powstanie. W mieście doszło do walk ulicznych, w których zginęło ok. siedemdziesiąt osób. Najmłodszą ofiarą poznańskiego buntu, a zarazem jego symbolem, stał się trzynastoletni Romek Strzałkowski.

4. POCZĄTKI RZĄDÓW GOMUŁKI.

Wydarzenia w Poznaniu odbiły się szerokim echem w Polsce i za granicą. Goście i dziennikarze, którzy uczestniczyli w Targach Poznańskich, przekazali informacje o walkach w mieście na Zachód, a stamtąd za pośrednictwem Radia Wolna Europa dotarły one do polskiego społeczeństwa. Oficjalnie władze podały, że wystąpienia wydarzenia w Poznaniu były zachodnią prowokacją. Jednak brutalna rozprawa z protestującymi robotnikami wywołała oburzenie w społeczeństwie i przyspieszyła zmiany w partii komunistycznej. W lipcu 1956 roku do PZPR przyjęto ponownie Władysława Gomułkę, więzionego w czasach stalinowskich. Cieszył się on dużym autorytetem społecznym, ponieważ nie kojarzono go ze stalinizmem. Na VIII obradach plenarnych KC PZPR, w październiku 1956 roku zaproponowano mu stanowisko I sekretarza. Wówczas niespodziewanie do Warszawy przybył sowiecki przywódca Nikita Chruszczow, który obawiał się, że Gomułka będzie dążył do zniesienia komunizmu i wystąpienia z Układu Warszawskiego. Jednocześnie gotowe do wyruszenia w kierunku polskiej stolicy były kolumny wojsk sowieckich z baz w Polsce. Podczas tajnych negocjacji Gomułce udało się jednak przekonać Chruszczowa, że zmiana sekretarza partii nie wpłynie na ustrój kraju i sojusz z ZSRS.

Dzięki poparciu puławian w październiku **1956 roku** Gomułkę wybrano na I sekretarza KC PZPR. Społeczeństwo przyjęło go z entuzjazmem. Pierwsze miesiące jego rządów spełniły społeczne oczekiwania – amnestionowano kolejnych więźniów politycznych, anulowano także wyroki dla uczestników poznańskiego Czerwca. Trwały liczne procesy rehabilitacyjne niesłusznie oskarżonych w czasach stalinowskich. Zaniechano także kolektywizacji rolnictwa, a chłopcy mogli wycofać się z przymusowo wcześniej tworzonych spółdzielni rolniczych. Wyraźnej poprawie uległy też stosunki między państwem a Kościołem. Wypuszczono

z więzień i ośrodków internowania duchownych, w tym Stefana Wyszyńskiego, oraz ponownie zezwolono na nauczanie religii w szkołach. Z polskiego wojska odwołano sowieckich oficerów i doradców, m.in. marszałka Rokossowskiego, a do służby wrócili żołnierze i oficerowie represjonowani w czasach stalinowskich. Ponadto zreformowano system zarządzania gospodarką oraz system bezpieczeństwa, tworząc **Służbę Bezpieczeństwa (SB)**. Podczas wizyty w Moskwie Gomułka uregulował kwestię stacjonowania w Polsce Armii Czerwonej i podpisał porozumienie umożliwiające powrót do kraju Polakom, którzy po 1945 roku znaleźli się na terenie ZSRS.

Gomułka był jednak zwolennikiem systemu, w którym przywódczą rolę odgrywa partia komunistyczna. Dlatego tuż po wyborach w styczniu 1957 roku zaczął ograniczać swobody obywatelskie i wycofywać się z polityki demokratyzacji kraju. Znowu nasiliły się represje paraliżujące aktywność społeczną. Symbolem zmiany było zamknięcie tygodnika „Po prostu”, który opowiadał się za kontynuowaniem reform. Protestujących przeciwko likwidacji czasopisma pobito, a ok. 900 osób aresztowano. Ponownie zaostrzono cenzurę, tak aby uniemożliwić krytykowanie władz.

MATERIAŁY I POMOCE EDUKACYJNE DO TEMATU – POLSKI PAŹDZIERNIK

Wczoraj i dziś 8, Podręcznik do historii dla klasy ósmej szkoły podstawowej, Robert Śniegocki, Agnieszka Zielińska, Nowa Era, Warszawa 2018

Portale i strony internetowe – epodreczniki.pl, pl.wikipedia.org, klasowka.onet.pl, notatkizlekcji.pl, www.e-historia.com.pl, pazdziernik56.pl, dzieje.pl, czerwiec56.ipn.gov.pl, poznan.wikia.org, www.szkolnictwo.pl, odrabiamy.pl, ciekawostkihistoryczne.pl, biografia24.pl, zyciorysy.info, www.sww.w.szu.pl.

POLECENIA DO WYKONANIA

Proszę przeczytać powyższe streszczenie, ewentualnie temat z podręcznika „Polski Październik”, str. 182 – 186 lub skorzystać ze źródeł internetowych, a następnie odpowiedzieć na następujące pytania i wysłać odpowiedzi do 2 czerwca 2020 r. na e-maila: rsegda1@o2.pl:

- 1. Opisz sytuację w Polsce po śmierci Stalina.**
- 2. Wyjaśnij przyczyny i znaczenie wydarzeń czerwcowych w Poznaniu w 1956 roku.**
- 3. Wymień przykłady odwilży w Polsce pod objęciu władzy przez Władysława Gomułkę.**

W razie problemów proszę pisać do mnie na wyżej podanego e-maila.

TEMAT NR 30: PRL W LATACH 1956 – 1970

1. MAŁA STABILIZACJA.

Rządy Władysława Gomułki przyniosły odejście od stalinowskich represji i kontroli społeczeństwa. Chociaż Polacy oczekiwali głębszych reform, to nie doszło do zmiany ustroju, a kraj nadal był uzależniony od ZSRS. Okres rządów Gomułki w nawiązaniu do tytułu sztuki poety Tadeusza Różewicza zaczęto określać **małą stabilizacją**. W społeczeństwie zniknął wówczas strach przed bezpodstawnymi aresztowaniami, a państwo wycofało się z masowej indoktrynacji. Panujące warunki zaowocowały rozwojem polskiej kultury, m.in. sukcesy na świecie święciła **polska szkoła filmowa**. Jej głównymi przedstawicielami byli reżyserzy **Andrzej Wajda, Andrzej Munk i Wojciech Jerzy Has**, których filmy przeszły do klasyki światowego kina. Rozwijały się także środowiska opiniotwórcze skupione wokół tygodnika „**Polityka**”. Władze nie zezwoliły jednak na działalność żadnej organizacji niekomunistycznej.

Niewielkie poprawie uległa sytuacja materialna Polaków. W latach 1956 – 1960, zgodnie z nowym pięcioletnim planem gospodarczym, zwiększono nakłady na rozwój rolnictwa, usług i przemysłu lekkiego. Przyniosło to poprawę zaopatrzenia w artykuły konsumpcyjne. W sprzedaży pojawiły się wcześniej niemal nieosiągalne towary, jak m.in. pralki, lodówki czy pierwsze telewizory. To wówczas popularny stał się skonstruowany i produkowany w Polsce samochód marki Syrena. Zwiększono także liczbę kupowanych na Zachodzie licencji na nowoczesne projekty przemysłowe (np. na włoski samochód Fiat 125). Wzrastały też płace. W sklepach nadal jednak brakowało wielu produktów, m.in. mięsa oraz artykułów gospodarstwa domowego. Mimo to stopniowa poprawa warunków materialnych oraz poczucie większego bezpieczeństwa niż w czasach stalinowskich doprowadziły do uspokojenia nastrojów społecznych.

Za rządów Gomułki wzmocnieniu uległa międzynarodowa pozycja Polski. Doprowadził on do porozumienia z ZSRS oraz normalizacji stosunków z Czechosłowacją i NRD. Rozwijano także kontakty z innymi krajami komunistycznymi i poprawiono relacje z innymi państwami świata. Ułatwiło to eksport towarów i umożliwiło uzyskanie korzystniejszych kredytów.

Gomułka rozpoczął też działania, które miały na celu odsunięcie od Polski zagrożenia bezpośrednim atakiem atomowym. W **1957 roku** minister spraw zagranicznych PRL **Adam Rapacki** zgłosił na sesji Zgromadzenia Ogólnego ONZ wprowadzenia **strefy bezatomowej w Europie Środkowej**. Dokument ten jednak odrzucono. Po raz drugi zmodyfikowany plan

rozbrojeniowy próbował bezskutecznie przeforsować na forum ONZ w połowie lat sześćdziesiątych XX wieku sam Gomułka.

Najważniejszym celem polityki zagranicznej PRL w tym okresie stało się jednak znormalizowanie stosunków dyplomatycznych z RFN. Władzom zależało na uznaniu przez to państwo granicy na Odrze i Nysie Łużyckiej. Udało się do tego doprowadzić, gdy kanclerzem w RFN został socjaldemokrata **Willy Brandt**. Dokumenty nawiązujące wzajemnie stosunki dyplomatyczne oraz potwierdzające nienaruszalność polskiej granicy zachodniej podpisano w Warszawie **7 grudnia 1970 roku**. Był to olbrzymi sukces dyplomatyczny i osobisty Władysława Gomułki.

2. SYTUACJA GOSPODARCZA.

Na początku rządów Gomułki starano się inwestować w przemysł lekki i spożywczy. Jednak w kolejnych latach główny nacisk ponownie położono na rozwój przemysłu ciężkiego. Powstały m.in. kopalnie węgla brunatnego w Turoszowie i Koninie, rafineria w Płocku, zakłady azotowe w Puławach, huty w Koninie i Głogowie. Centralne sterowanie gospodarką było nieskuteczne, a produkcja nisko wydajna. Towary wytwarzano według przestarzałych technologii, co uniemożliwiało ich eksport poza blok państw komunistycznych. Ponadto w kraju było za mało sklepów, co znacznie utrudniało zaopatrzenie ludności. Statystyczny Polak 1,5 godziny dziennie stał w kolejkach.

3. SPÓR Z KOŚCIOŁEM.

W 1958 roku Gomułka, po umocnieniu swojej pozycji jako I sekretarz PZPR, wznowił walkę z Kościołem katolickim. Zniesiono lekcje religii w szkołach, utrudniano budowę i remont kościołów, a kleryków powoływano do wojska, gdzie byli poddawani komunistycznej propagandzie. Oficerom wojska i milicji oraz urzędnikom partyjnym zabroniono uczestnictwa w nabożeństwach. Nie mogli oni także zawierać ślubów kościelnych ani chrzczyć dzieci. Taka polityka prawdopodobnie wynikała z próby ateizacji społeczeństwa, która była głównym celem komunizmu. Poza tym Władysław Gomułka chciał przeprowadzić narodowi polskiemu. Działania **prymasa Stefana Wyszyńskiego** uznał za zagrożenie dla swojej pozycji i dlatego zezwolił na jego krytykę ze strony partyjnej propagandy.

Gomułka ostro zaatakował duchowieństwo, gdy w **1965 roku** biskupi polscy skierowali orędzie do biskupów niemieckich, wzywające do pojednania obu narodów, zawierające m.in. słowa „**udzielamy wybaczenia i prosimy o nie**”. Gomułka poczuł się pominięty w ważnych dla niego sprawach międzynarodowych i wykorzystując antyniemieckie nastroje w społeczeństwie, rozpoczął atak w mediach na prymasa Wyszyńskiego i Kościół. Propaganda państwowa uznała list za zdradę interesów narodowych i głosiła, że Polacy nie

mają za co Niemców przeproszać. Gdy w **1966 roku** Kościół obchodził **Tysiąclecie Chrztu Polski**, władze zorganizowały konkurencyjne obchody **Tysiąclecia Państwa Polskiego**. Z tej okazji Gomułka rzucił hasło **budowy tysiąca szkół**. Nie wszystkie działania miały jednak pozytywny wydźwięk. Polakom utrudniano udział w nabożeństwach i uroczystościach kościelnych, celowo organizując w tym samym czasie obowiązkowe zebrania robotników lub pokazy zachodnich filmów w kinach. Jako alternatywę dla obchodów religijnych zaplanowano defiladę wojskową. Wyrazem fatalnych stosunków państwo-Kościół była odmowa wpuszczenia do Polski papieża Pawła VI. Władze próbowały także zatrzymać **peregrynację**, czyli wędrowkę, kopii obrazu Matki Boskiej Częstochowskiej po wszystkich polskich parafiach.

4. POCZĄTEK OPOZYCJI.

Na początku lat sześćdziesiątych XX wieku część działaczy komunistycznych, którzy widzieli potrzebę reform ekonomicznych i politycznych, zaczęła tworzyć załączki opozycji w PRL. Środowisko to nazywano **rewizjonistami**, a ich radykalnych przeciwników – **dogmatykami**. Gomułka starał się kontrolować obie grupy, wprowadzając w ich szeregi zaufane osoby. Potrzebę zmian w kraju dostrzegała również inteligencja. W 1964 roku 34 wybitnych pisarzy i intelektualistów pod kierunkiem znanego poety Antoniego Słonimskiego wystosowało do premiera list z protestem przeciwko narastającej cenzurze oraz niskim przydziałom na druk książek (List 34). Został on opublikowany w zachodnich mediach, co wywołało furję Gomułki. Sygnatariuszy listu poddano presji, a z inicjatywy PZPR powstał list podpisany przez ok. 600 literatów, wymierzony przeciw uprawianej na łamach rozgłośni radiowej Wolna Europa kampanii rzekomo oczerniającej Polskę Ludową.

W 1956 roku za opublikowanie rok wcześniej *Listu otwartego do partii* aresztowano dwóch młodych działaczy PZPR **Jacka Kuronia** oraz **Karola Modzelewskiego**. W piśmie skrytykowali oni rząd za sytuację panującą w kraju, za co zostali wyrzuceni z partii i otrzymali kilkuletnie wyroki więzienia. Nie zatrzymało to jednak wzbierającej fali krytyki. Od połowy lat sześćdziesiątych XX wieku wychowankowie Kuronia z zakładanego przez niego dekadę wcześniej komunistycznego harcerstwa (tzw. Hufca Walterowskiego) świadomie zakłócali wykłady otwarte na Uniwersytecie Warszawskim, posiedzenia partii i jej organizacji młodzieżowej – Związku Młodzieży Socjalistycznej (ZMS). Ze względu na to, że pojawiali się znienacka na zebraniach, określano ich mianem **komandosów**. W swoich wystąpieniach wtykali oni wady systemu i zachęcali do dyskusji. Jednym z liderów tego środowiska był **Adam Michnik**.

5. MARZEC 1968 ROKU.

Kolejny kryzys polityczny w czasach Gomułki był spowodowany żywą reakcją publiczności Teatru Narodowego w Warszawie na przedstawieniach *Dziadów* Adama Mickiewicza w reżyserii **Kazimierza Dejmka**. Podczas spektakli, ku zaskoczeniu artystów, na widowni zaczęło dochodzić do antysowieckich wystąpień. Entuzjazm widzów wzbudzały te fragmenty dzieła, w których autor potępiał rosyjskie rządy i wzywał do walki o niepodległość. Odbierano je jako ponadczasowe odniesienia aktualne także w czasach PRL. W odpowiedzi na zachowanie widowni władze zabroniły dalszego wystawiania sztuki, a kilku uczestników wystąpień, m.in. Adama Michnika i Henryka Szlajfera, wyrzucono z uczelni. Doprowadziło to do kolejnych protestów. Publicysta Stefan Kisielewski nazwał kontrolowanie kultury przez partię komunistyczną „dyktaturą ciemniaków”.

8 marca 1968 roku studenci zorganizowali demonstrację, którą brutalnie rozpędziła Milicja Obywatelska, Zmotoryzowane Odwody Milicji Obywatelskiej (ZOMO) oraz uzbrojone w pałki bojówki komunistów tzw. aktywu robotniczego. Następnego dnia wiece, strajki okupacyjne i demonstracje uliczne zorganizowano na większości wyższych uczelni. Studenci żądali zaprzestania brutalnych akcji milicji oraz wysuwali hasła liberalizacji systemu politycznego. Władze aresztowały protestujących, czemu towarzyszyła wymierzona w nich kampania oszczerstw w prasie, radiu i telewizji. Wydarzenia marcowe przedstawiciele władz ukazywali jako spisek synów odsuniętych przywódców partyjnych pochodzenia żydowskiego, niekiedy też jako zorganizowany w interesie Izraela. Na skutek antysemitkiej nagonki ze strony władz do wyjazdu z Polski zmuszono kilkanaście tysięcy osób pochodzenia żydowskiego, w większości przedstawicieli inteligencji.

6. GRUDZIEŃ 1970 ROKU.

Narastające problemy gospodarcze skłoniły Gomułkę do wprowadzenia podwyżki cen żywności i towarów przemysłowych. Społeczeństwo poinformowano o tym wieczorem **12 grudnia 1970 roku** poprzez radio i telewizję. Wywołało to protesty, a dwa dni później rozpoczął się strajk w **Stoczni Gdańskiej im. Lenina**. Już wcześniej panowała tam napięta sytuacja związana z zapowiedzią wprowadzenia nowych, wyższych norm pracy oraz zmianą wysokości płac. Protesty robotnicze szybko rozszerzyły się na inne zakłady Trójmiasta i przekształciły w wielotysięczną demonstrację uliczną. 15 grudnia demonstranci żądali cofnięcia podwyżek cen i ruszyli pod budynek Komitetu Wojewódzkiego PZPR (KW PZPR). Doszło tam do starć z milicją sprowokowanych przez władze, w tym podpalenia gmachu KW PZPR. W nocy komuniści rozpoczęli aresztowania uczestników zajść, których udało im się zidentyfikować. Nie uspokoiło to nastrojów i 15 grudnia strajki w Trójmieście uległy

rozszerzeniu. Kolejny pochód pod KW PZPR zakończył się starciami, w których padły ofiary śmiertelne. Władze uznały wystąpienia robotnicze za kontrrewolucję i skierowały przeciwko protestującym silne oddziały wojska i milicji. Wydano także rozkaz użycia broni przeciwko robotnikom, a w Gdańsku wprowadzono **stan wyjątkowy**.

Dzień później w Stoczni Gdańskiej ogłoszono strajk okupacyjny, do którego przyłączyły się inne zakłady. Wieczorem wicepremier Stanisław Kociołek zaapelował do robotników, aby wrócili do pracy. Jednak rano 17 grudnia, gdy pracownicy Stoczni Gdyńskiej zmierzali do swojego zakładu, zostali ostrzelani przez wojsko. Przeciwko robotnikom użyto czołgów, karabinów maszynowych i helikopterów. Tego dnia, nazwanego **czarnym czwartkiem**, w Gdyni zginęło 18 osób. Demonstracje i strajki organizowano w wielu innych miastach Wybrzeża, m.in. Elblągu, Słupsku i Szczecinie, gdzie także spalono siedzibę KW PZPR. W wydarzeniach grudniowych na Wybrzeżu (14-21 grudnia 1970 roku) zginęło ogółem 45 osób, a rannych zostało 1165. Mimo blokady informacji w państwowych mediach wiadomości o zamieszkach doszły do ogółu polskiego społeczeństwa. Robotniczy bunt i obawa przed jego rozszerzeniem na inne regiony Polski wywołały reakcję Moskwy. Sekretarz generalny KPZS Leonid Breżniew nakazał odsunięcie od władzy Gomułki i premiera Cyrankiewicza. PZPR na czele z nowo powołanym I sekretarzem **Edwardem Gierkiem** oficjalnie potępiła użycie broni i wprowadzenie podwyżek bez wcześniejszych konsultacji ze społeczeństwem.

MATERIAŁY I POMOCE EDUKACYJNE DO TEMATU

– PRL W LATACH 1956 - 1970

Wczoraj i dziś 8, Podręcznik do historii dla klasy ósmej szkoły podstawowej, Robert Śniegocki, Agnieszka Zielińska, Nowa Era, Warszawa 2018

Portale i strony internetowe – epodreczniki.pl, klasowka.onet.pl, zapytaj.onet.pl, eszkola.pl, www.e-historia.com.pl, dzieje.pl, tomaszewska.com.pl, odrabiamy.pl, www.edukator.pl, pl.wikipedia.org, encyklopedia.pwn.pl, www.akademiapolskiegofilmu.pl, zyciorysy.info, biografia24.pl, prymaspolski.pl, szkolnictwo.pl, histmag.org, ipn.gov.pl, nowahistoria.interia.pl, marzec1968.pl, grudzien70.ipn.gov.pl, www.polska1918-89.pl.

POLECENIA DO WYKONANIA

Proszę przeczytać powyższe streszczenie, ewentualnie temat z podręcznika „PRL w latach 1956 – 1970”, str. 187 – 192 lub skorzystać ze źródeł internetowych, a następnie odpowiedzieć na następujące pytania i wysłać odpowiedzi do 2 czerwca 2020 r. na e-maila: rsegda1@o2.pl:

- 1. Wyjaśnij, co oznacza termin „mała stabilizacja”.**
- 2. Scharakteryzuj sytuację wewnętrzną Polski za rządów Władysława Gomułki.**
- 3. Przedstaw wydarzenia Grudnia '70 na Wybrzeżu.**

W razie problemów proszę pisać do mnie na wyżej podanego e-maila.